

Toteutuuko kansainvälinen oikeudenmukaisuus?

Meri Koivusalo, prof Global Health

IHMISOIKEUDET JA ROKOTTEIDEN SAATAVUUS (OHCHR)

Rokotteet ovat julkishyödykkeitä eivät markkinahyödykkeitä

COVID-19 pandemia on globaali hätätila joka edellyttää maailmanlaajuisia toimia

Epäoikeudenmukainen rokotteiden jakautuminen tai niiden rohaminen on kansainvälisenoikeuden vastaista ja viivästyttää kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamista

Rokotteiden tulisi olla kaikkien saatavissa ilman syrjintää

Priorisointi tulisi tehdä **julkisen** ohjeistuksen ja ihmisoikeuksia kunnioittavien toimien kautta

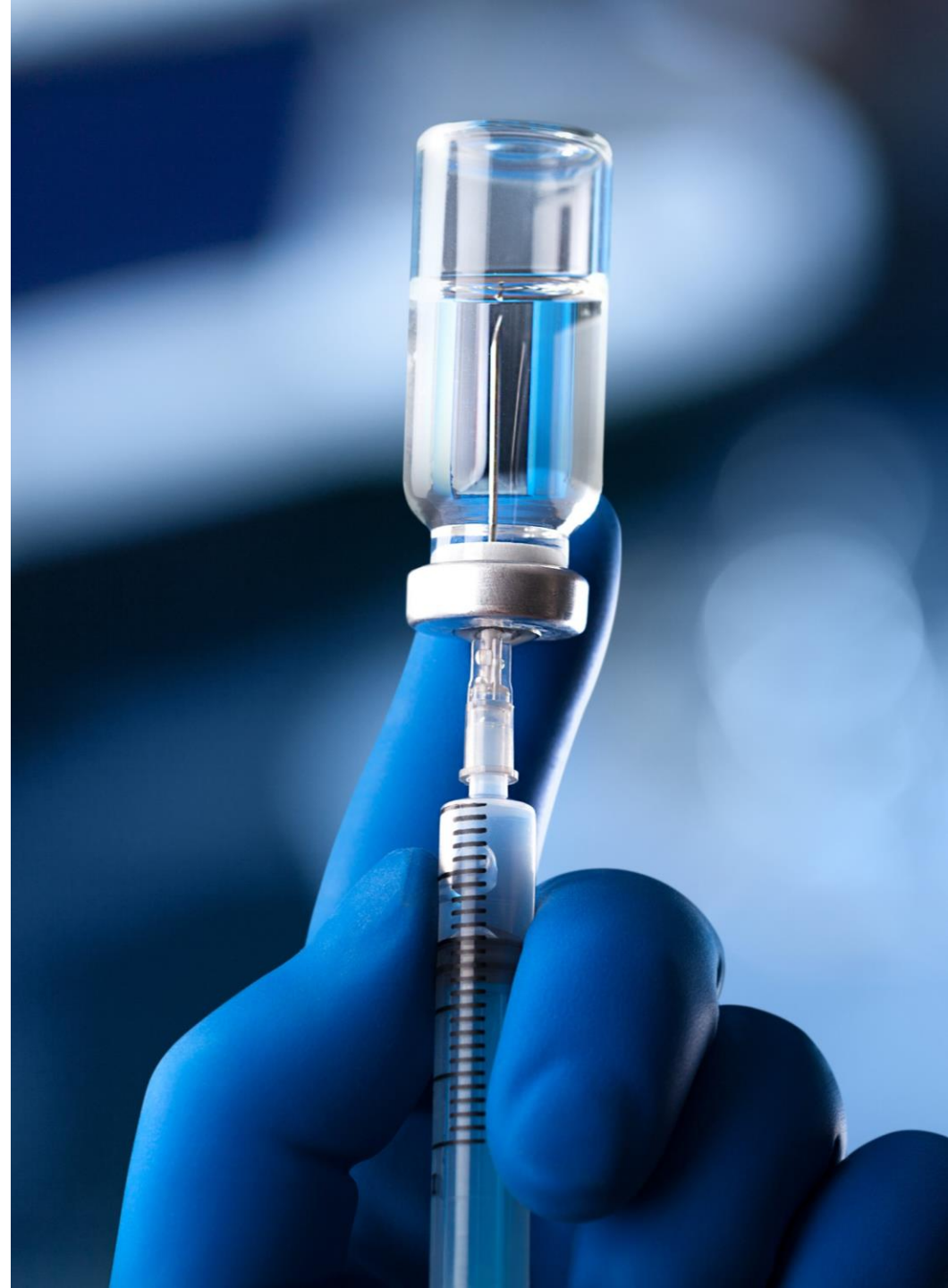
Yksityistä voitontavoittelua ei tulisi asettaa ensisijaiseksi suhteessa ihmisoikeuksiin

Syrjimätön **terveystiedon saatavuus** on olennaista

Lääketeollisuuden tulee kunnioittaa ihmisoikeuksia

Lähde: https://www.ohchr.org/Documents/Events/COVID-19_AccessVaccines_Guidance.pdf

Resoluutio: <https://undocs.org/A/HRC/46/L.25/Rev.1>

PRIORISOINNISTA

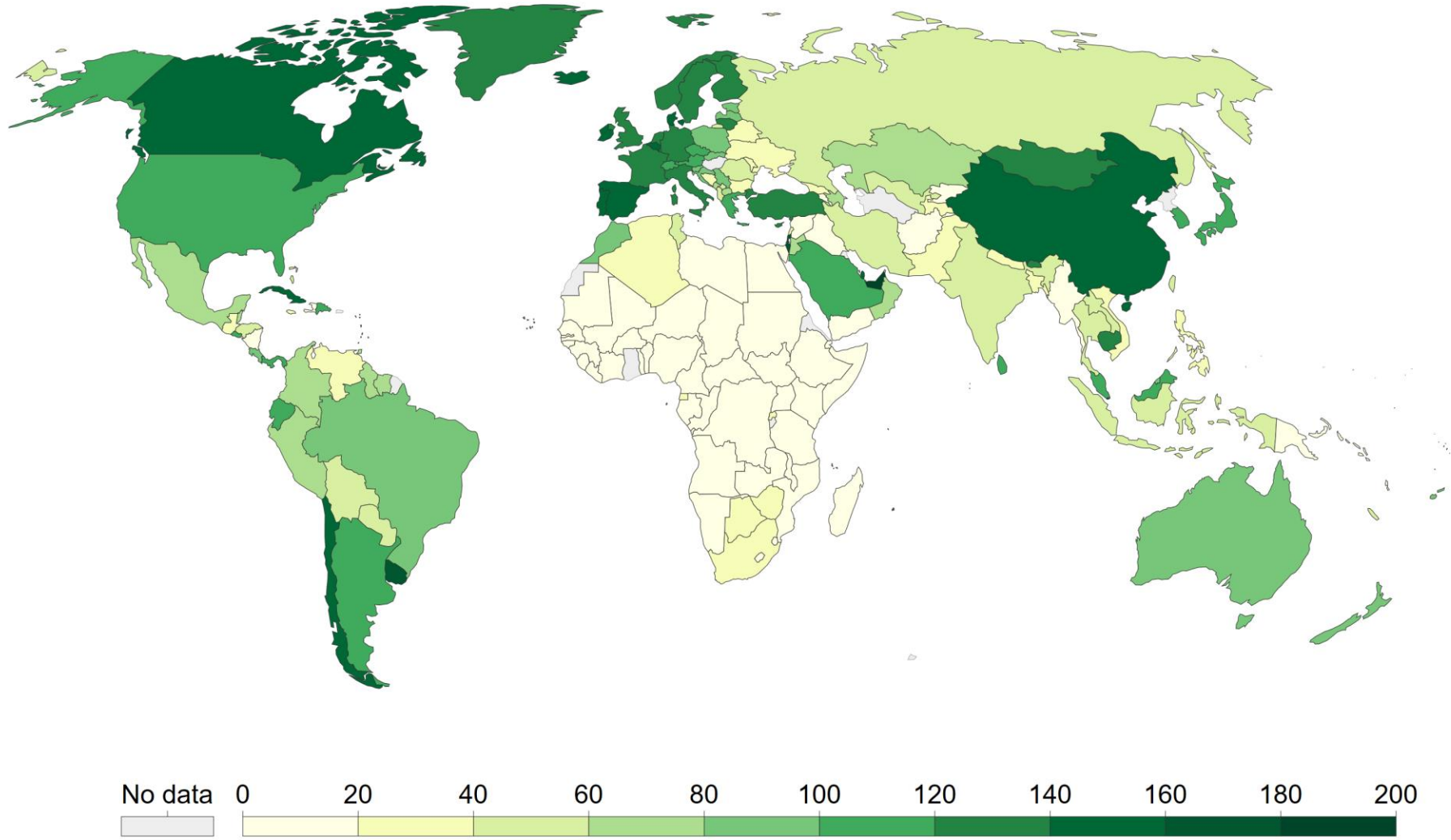
- WHO SAGE tiekartta kohdentuu siihen miten jakaa rokotteet kun niitä on rajallisesti saatavissa
- Priorisoinnissa ei tulisi aikaisten rokotusten ulkopuolelle tulisi sulkea ketään eksplisiittisesti tai implisiittisesti vain **iän, vamman, ihonvärin, sukupuolen, oleskelulupatilanteen tai muun syrjivän kriteerin vuoksi**
- Erityistä huomiota tulisi kiinnittää **instituutioissa olevien oikeuteen saada rokote** (esim. vankilat, psykiatriset sairaalat, hoivakodit, asuntolat)
- Sage roadmap: <https://www.who.int/publications/i/item/who-sage-roadmap-for-prioritizing-uses-of-covid-19-vaccines-in-the-context-of-limited-supply>

WHO VALUES FRAMEWORK: PRINCIPLES

- **Human well-being**
 - comprehensive emphasis, including human rights and civil liberties
- **Equal respect**
 - equal moral status and interests requiring equal moral consideration
- **Global equity, national equity**
- **Reciprocity**
 - obligations of reciprocity to e.g. doctors and nurses bearing significant additional risks and burden of covid-19 response
- **Legitimacy**
 - Transparent process based on shared values, best available scientific evidence and appropriate representation and **input from affected parties**
 - <https://www.who.int/publications/i/item/who-sage-values-framework-for-the-allocation-and-prioritization-of-covid-19-vaccination>

COVID-19 vaccine doses administered per 100 people

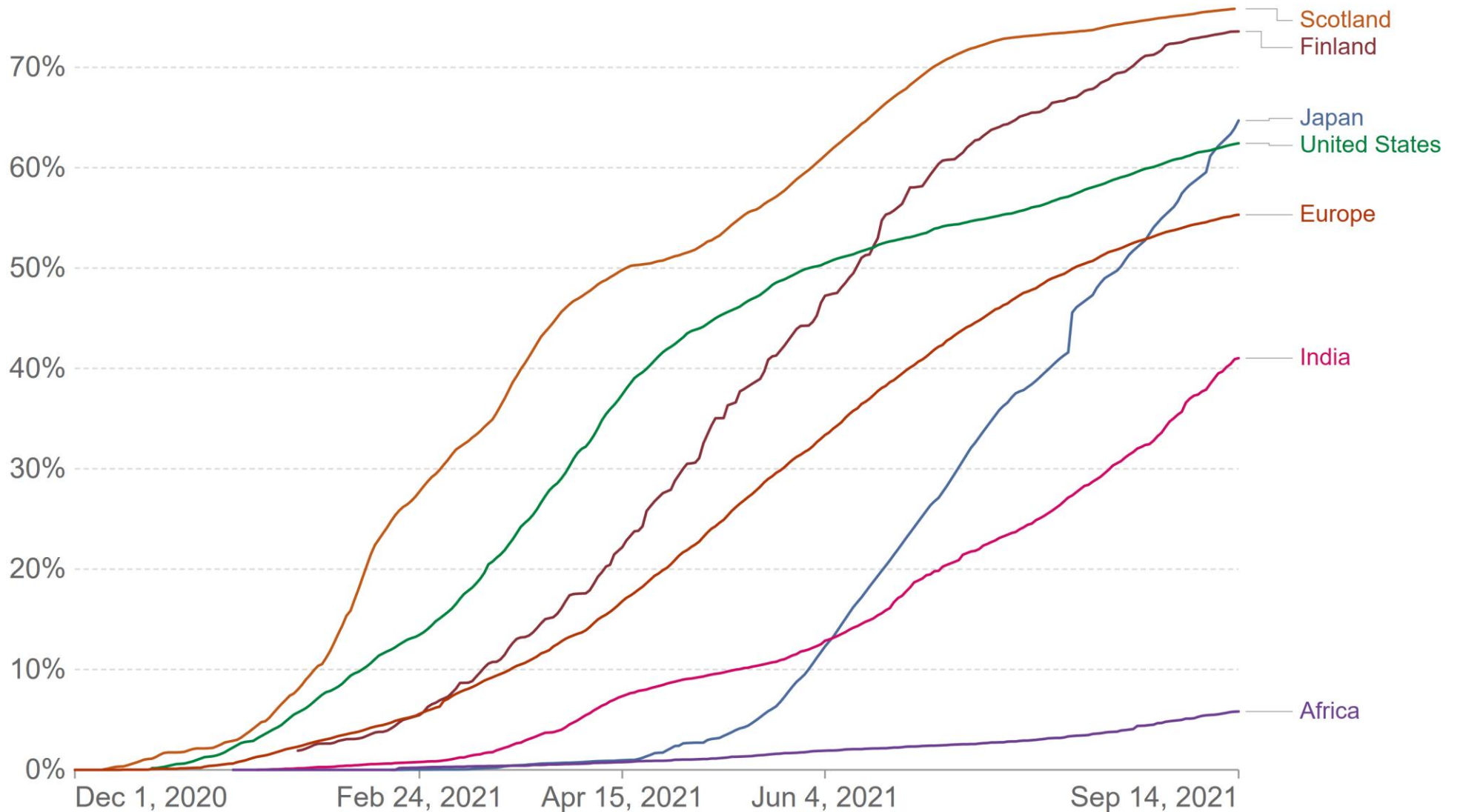
For vaccines that require multiple doses, each individual dose is counted. As the same person may receive more than one dose, the number of doses per 100 people can be higher than 100.

Source: Official data collated by Our World in Data – Last updated 14 September 2021, 13:30 (London time)
OurWorldInData.org/coronavirus • CC BY

Share of people who received at least one dose of COVID-19 vaccine

Total number of people who received at least one vaccine dose, divided by the total population of the country.

Kansanterveys ja oikeudenmukaisuus

Rokotteiden saatavuus niille, jotka voisivat hyötyä eniten

- Terveydenhuollon työntekijät
- Ikäryhmään tai muihin sairauksiin liittyvä merkittävin riski

Rokotteiden saatavuus väestön osalta

- Rokotekielteiset maat – esim. Tansania (presid. John Magufuli)
- Maissa, joissa tuotetaan ja otettu käyttöön – Intia
- Maat, jotka ostaneet rokotteita laajalti – Etelä-Amerikka
- Maat, joissa muut toimet ovat rajoittaneet epidemiaa - Kiina, Australia

Rokotteet ja
muu
sairastuvuus

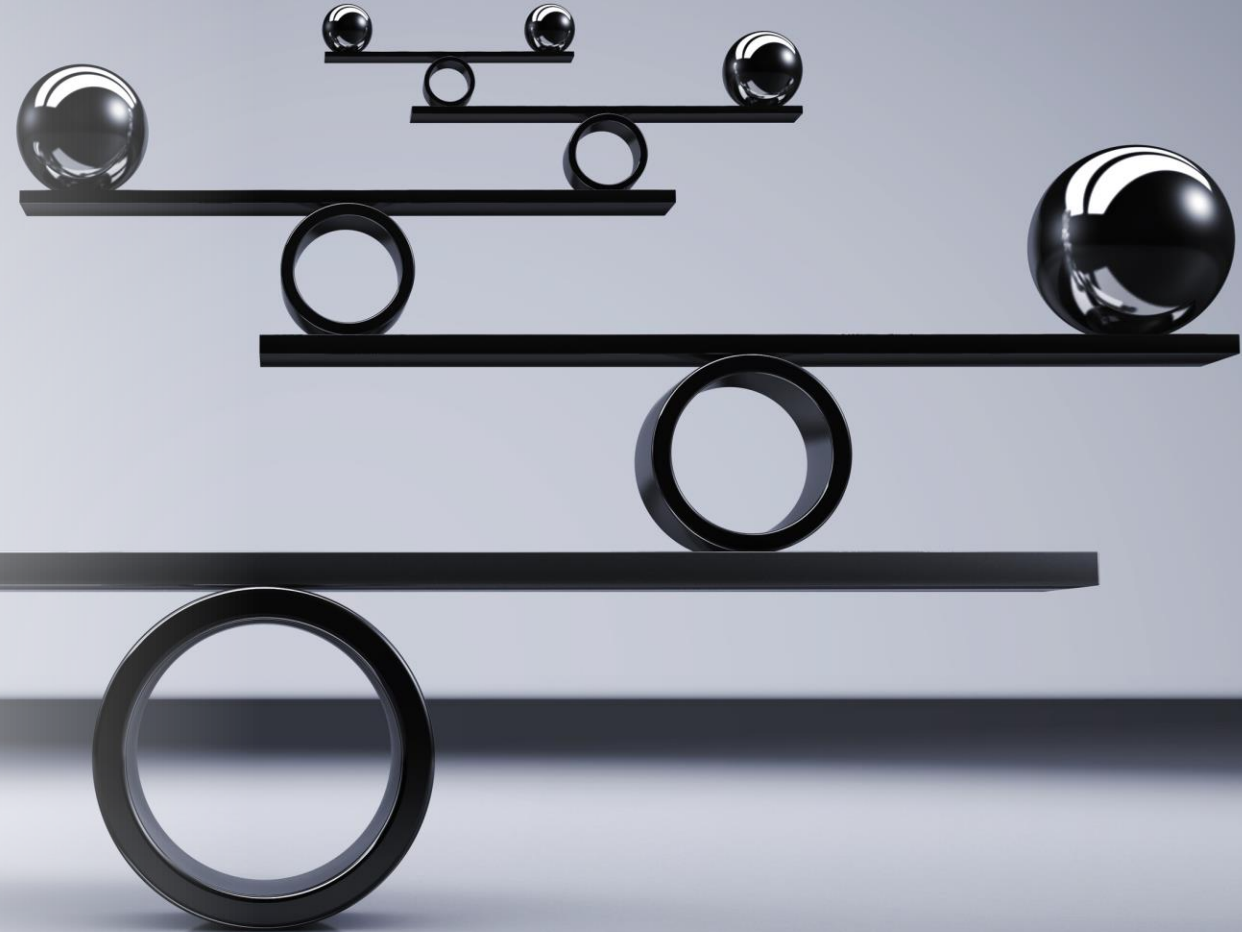
- Kuinka suuri osa resursseja rokotteisiin?
- Milloin suurempi terveyshyöty muulla tavoin?
- Epidemiaan kohdentuvien talouden sanktioiden välilliset haitat
- Hitaus globaalin terveysuhkan julistamisessa nivoutuu negatiivisten vaikutusten välttämiseen

Rokotteiden tutkimus ja kehitystyö

- 2020 WHO:n yleiskokous – ”Peoples vaccine”
 - Kukaan ei ole turvassa ennen kuin kaikki ovat turvassa
- EU: COVAX –kumppanuus painottaa yhteisiä toimia, mutta kokonaisuudessa siirtymä monenvälisistä kohti bilateraalisia järjestelyjä
 - 20% väestöstä rokote kaikille osallisille
- Teollisuuden riskin vähentäminen
 - Ennakkositoumukset ostoista ja kehitystyöstä (Advance Market Commitments)

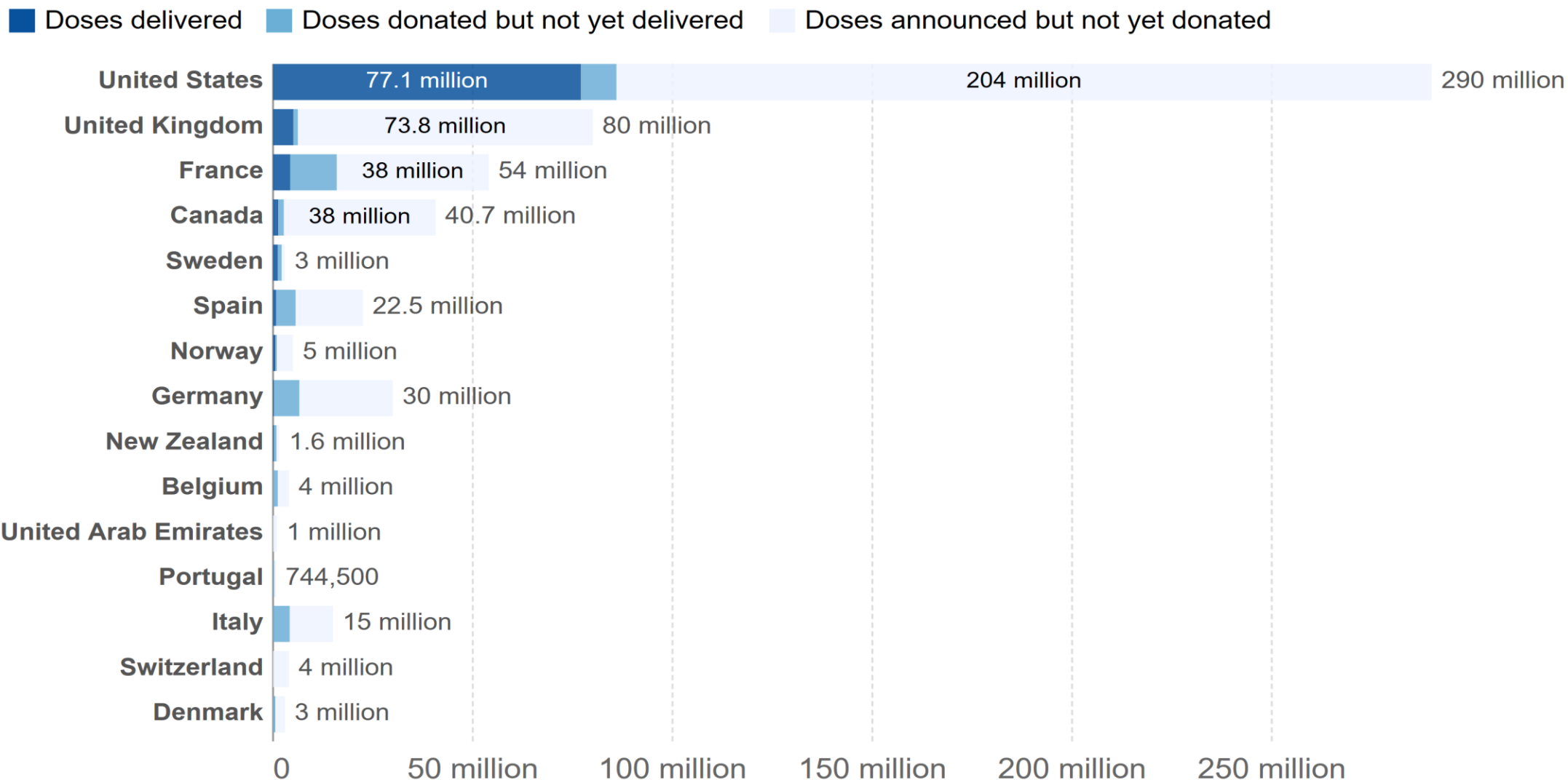
COVAX

- Osa kansainvälisten järjestöjen yhteistä ACT-Accelerator kumppanuutta – WHO, GAVI, CEPI, UNICEF, PAHO
- Riittävä rahoituksen saatavuus – sitoumuksia ja maksuja
- Riittävä rokotteiden saatavuus - pula rokotteista
- Rokotteiden hankintojen lisäksi haasteena tuki toteutukselle

COVID-19 vaccine doses donated to COVAX

Shown is the number of vaccine doses donated to the COVAX initiative by each country. Donations are broken down by whether they have been announced, donated, or delivered.

Source: COVAX, ACT-Accelerator Hub. Data as of September 3, 2021.

OurWorldInData.org/coronavirus • CC BY

Note: COVAX is a worldwide initiative aimed at equitable access to COVID-19 vaccines. It is directed by Gavi, CEPI, and the WHO.

COVAX MERKITYS JA RISKIT ?

Tukee apupainotteista ajattelua ja toimia yhteisen pandemian hallinnan sijaan, mutta nojaa silti yhteistoimiin

Act-accelerator ja ennakko-ostot luovat kanavan vahvemmin teollisuusvetoisille toimille

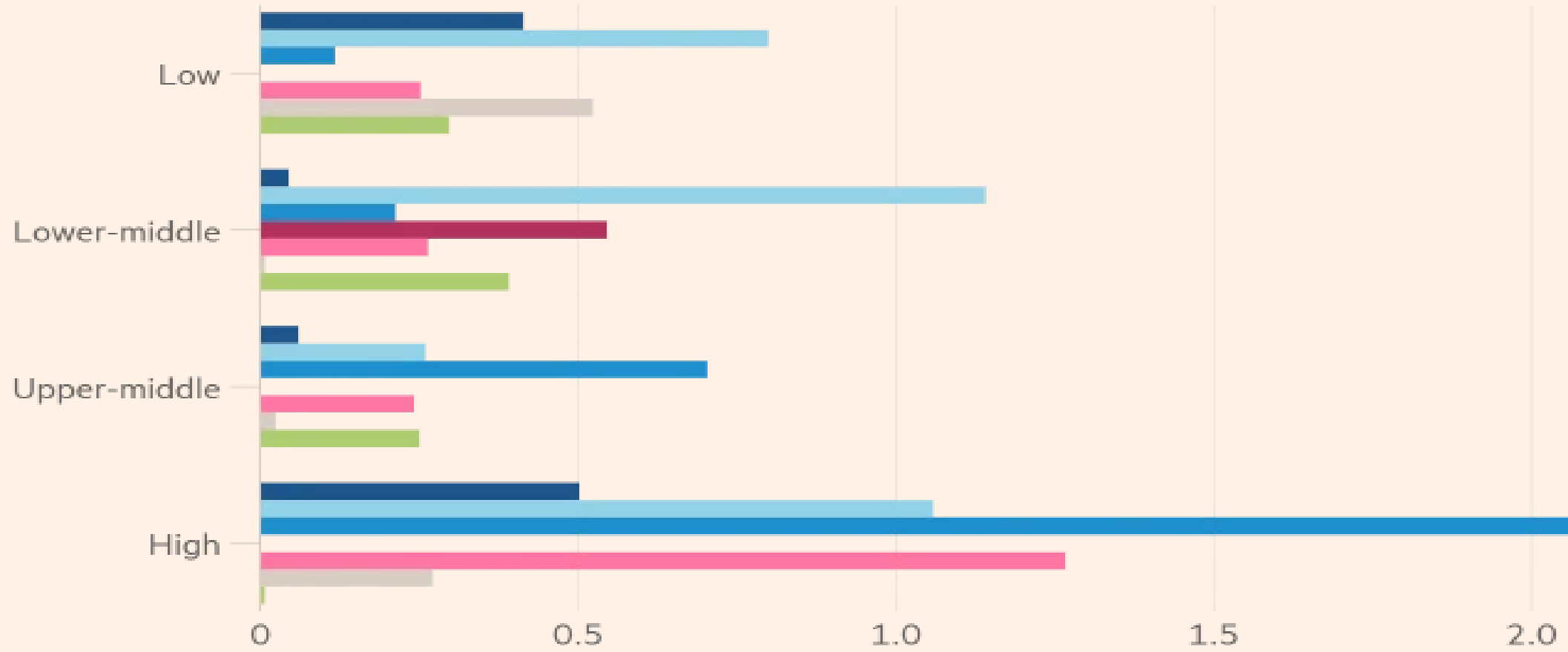
Rokotteiden hankinnassa bilateraaliset toimet vahvemmassa asemassa monenkeskisten sijaan

Epäonnistuminen jää WHO:n ja kehitysyhteistyön toimijoille

Most doses have been bought by high-income countries

Number of shots forecast to be sold in 2022 by income band (bn)

J&J AstraZeneca Pfizer/BioNTech Covaxin
Moderna Novavax Gamaleya

TUOTANNON LAAJENTAMINEN?

- Yksinoikeudet ja liikesalaisuudet tuotannon laajentamisen esteenä – etenkin uudet mRNA rokotteet
- Absoluuttinen kapasiteetti globaaleilla markkinoilla vs. pyrkimys rajata tuotantoa
- Kiinnostus mRNA rokotteisiin – muunneltavuus ja joustavuus – mahdollisuus siirtää rokotetuotantoa helpommin toteutettavaksi
- Rokotteiden valmistuskapasiteetti ongelma jo edellisen pandemian aikana
- Maailman kauppajärjestössä käsittelyssä Intian ja Etelä-Afrikan esitys yksinoikeuksiin kohdentuvasta erivapaudesta pandemian aikana

" There is no patent.
Can you patent the Sun? "

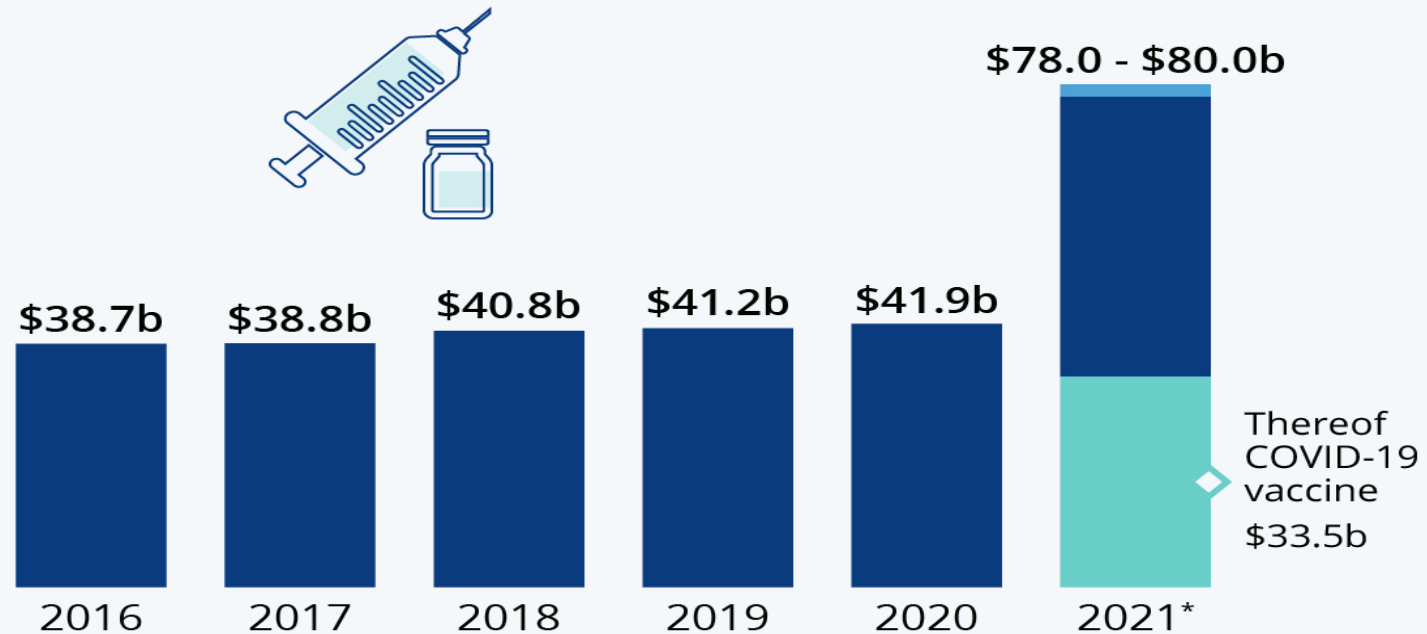
Jonas
Salk

POLIOROKOTTEEN
KEHITTÄJÄ SALK:
KUKA VOISI
PATENTOIDA
AURINGON ?

Pfizer Gets a Booster Shot From Its COVID-19 Vaccine

Pfizer's annual revenue since 2016

* official guidance as reported on July 28, 2021

Source: Pfizer

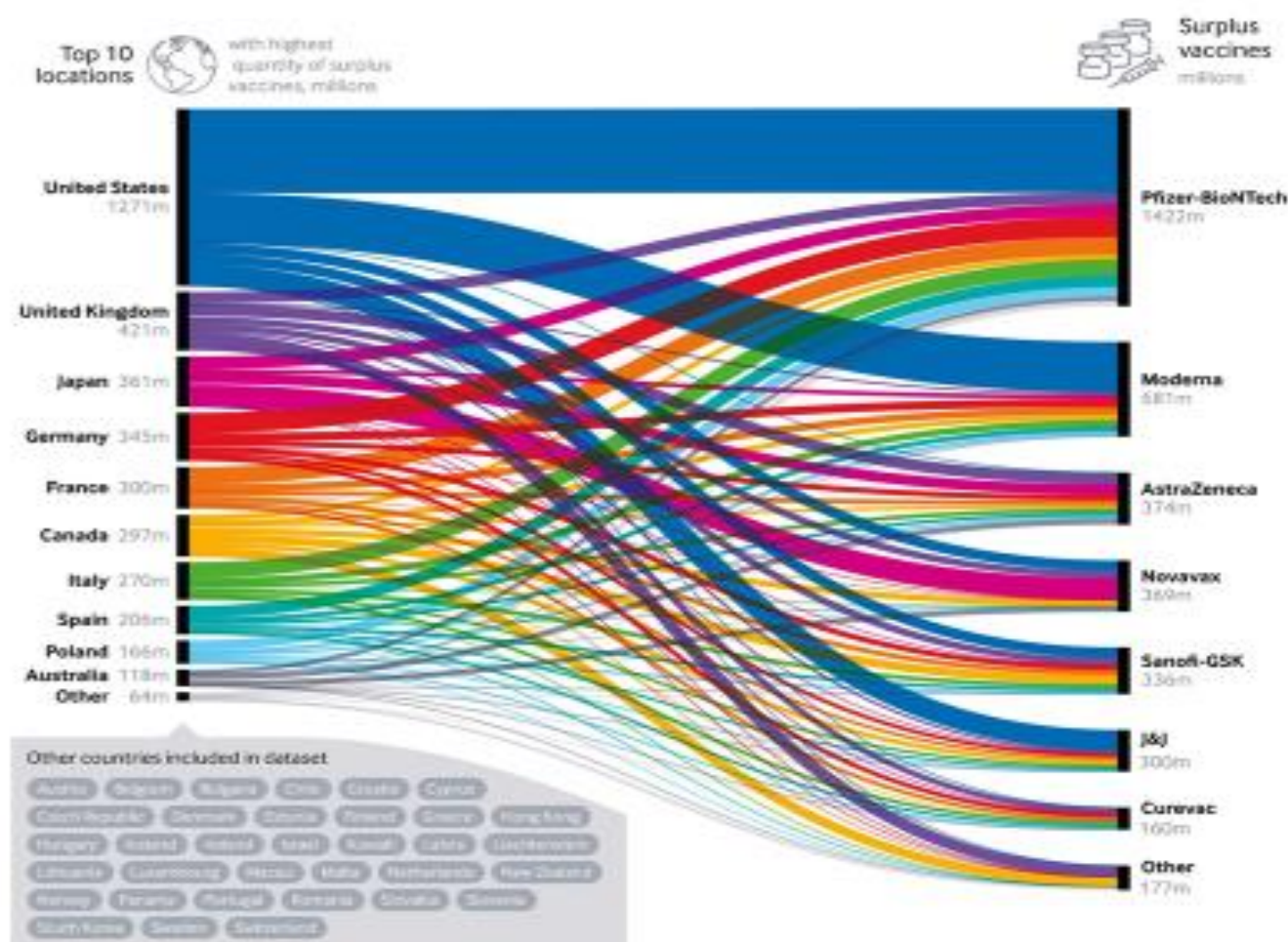
Julkinen rahoitus hankinnoille ja varautumiselle

- Julkinen tuki tutkimus- ja kehitystyölle ja ennakkositoumusten kautta tuotannolle merkittävä
- Perustutkimuksella myös merkittävä rooli
- Julkisen tuen, osto-sopimusten ja ehtojen läpinäkyvyys?
- USA/ BARDA – Biomedical Advanced Research and Development Facility
- EU/ HERA – European Health Emergency Preparedness and Response

ROKOTTEIDEN SAATAVUUDEN ETIIKKA ?

- Euroopan Unioni – ml. Suomi - vastustaa erivapautta Maailman kauppajärjestössä
- Amnesty International, YK ja monet kansalaisjärjestöt ja tutkijat painottaneet ihmisoikeuksia ja rokotteiden saatavuutta
- EU tukenut bilateraalista yhteistyötä monenkeskisen yhteistyön sijaan, vahvistaa teollisuuden roolia
- Kolmannen rokotuskierroksen etiikka ? Näyttö hyödyistä ? Saatavuus?
- Yli tarpeen rohmuaminen – vanhentuneet rokotteet ja ylijäämien dumppaus

This diagram shows the number of surplus doses that could accumulate by the end of 2022 in the 10 locations with the greatest potential waste.

Jane Feinmann *BMJ* 2021;374:bmj.n2062

Kiitokset

meri.koivusalo@tuni.fi